

**UNIVERZA V LJUBLJANI
TEOLOŠKA FAKULTETA**

Damjana Cebe

VARNA HIŠA KOT KRAJ NOVE PASTORALE

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
TEOLOŠKA FAKULTETA
VISOKOŠOLSKI STROKOVNI ŠTUDIJSKI PROGRAM TEOLOGIJA

Damjana Cebe

VARNA HIŠA KOT KRAJ NOVE PASTORALE

DIPLOMSKO DELO

Mentor: prof. dr. Christian Gostečnik

Ljubljana, 2016

ZAHVALA

Zahvaljujem se centru za socialno delo Ptuj, ker so mi omogočili izvajanje delovne prakse v njihovi varni hiši in me tako seznanili s stisko in problematiko, ki jo doživljajo zlorabljene ženske. Obenem so mi bili na razpolago z vsemi informacijami, ki so me zanimale.

Zahvaljujem se mentorju profesorju dr. Christianu Gostečniku, ki je potrpežljivo odgovarjal na vsa moja vprašanja v zvezi z diplomskim delom.

Zahvala je namenjena tudi gospe Ireni Gajič za vse spodbude in pomoč katero mi je vedno nudila.

Prav tako se zahvaljujem svojemu možu Vasju, saj mi zmeraj nudi brezpogojno podporo pri vsem.

Največja zahvala pa je namenjena mojima staršema, ki sta me podpirala vsa leta mojega študija, mi zmeraj stala ob strani ter bolj ali manj potrpežljivo čakala na dan mojega diplomiranja.

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV

WHO: World Health Organization

KAZALO

UVOD	1
1. NASILJE NAD ŽENSKAMI	2
1.1 Zgodovinski oris	4
1.2 Strokovno delo organizacij na področju preprečevanja nasilja nad ženskami	7
1.3 Stereotipi, predsodki in miti povezani z nasiljem nad ženskami	9
1.4 Posledice nasilja.....	10
1.4.1 Zdravstvene posledice partnerskega nasilja.....	10
1.5 Posledice pri otrocih	12
1.6 Dejavniki tveganja	12
1.6.1 Dejavniki, ki povečujejo možnost, da bo moški zlorabljal partnerko	13
2. VARNA HIŠA.....	15
2.1 Dostopnost	15
2.2 Koncept pomoči.....	15
2.3 Postopek pred sprejemom.....	17
2.4 Pravila, ki ob kršitvi pomenijo odpoved bivanja	17
2.5 Prispevek k stroškom	18
3. KLJUČNI PROBLEMI, S KATERIMI SE SREČUJEJO ŽENSKE, KI SO PREŽIVELE NASILJE.....	19
3.1 Pred odhodom v varno hišo	19
3.1.1 Nasilja v začetku niso prepoznale in ga znale definirati kot nasilje	19
3.1.2 Doživljanje vseh oblik nasilja in stopnjevanje nasilja	20
3.1.3 Strategija prilagajanja in preživetja	20
3.1.4 Strah pred ponovitvijo nasilja	21
3.1.5 Večkrat so odšle od doma in se večkrat vračale	21
3.1.6 Iskanje pomoči.....	22
3.1.7 Odločitev za odhod	22
3.2 Čas bivanja v varni hiši.....	23
3.2.1 Pomen, ki ga ima bivanje v varni hiši za ženske	23
3.2.2 Kaj pomembnega pridobijo	23
3.2.3 Pomen bivanja v skupnosti z ženskami s podobno izkušnjo	24
3.2.4 Pomen svetovanja	24

3.3 Življenje ženske po odhodu iz varne hiše	25
3.3.1 Stanovanjske razmere	25
3.3.2 Ekonomske razmere	26
3.3.3 Spremembe v življenju po odhodu	26
3.3.4 Prekinitev izolacije	27
3.3.5 Prekinitev odnosa z nasilnežem je pogoj za prenehanje nasilja	27
3.3.6 Stiki nasilnežev z otroki	28
3.3.7 Pomoč po odhodu	28
4. KAKO ZLORABLJENI ŽENSKI NAJBOLJ POMAGATI	29
4.1 Kaj lahko zlorabljenka ženska pričakuje od svojcev, prijateljev in sodelavcev? ...	29
4.2 Kako se vesti kot svojec, prijatelj, sodelavec?	30
4.3 Kako pastorala v cerkvi skrbi za ženske, ki so bile zlorabljene	31
ZAKLJUČEK	34
POVZETEK	36
ABSTRACT	37
REFERENCE	38

UVOD

V diplomskem delu bomo predstavili varno hišo kot obliko pomoči v primeru nasilja nad ženskami. Dandanes, ko je vedno več nasilja nad ženskami, je prav, da se o tem spregovori na glas in da se ženskam ponudi čim več načinov pomoči.

Idejo za temo naloge smo dobili pri opravljanju obvezne delovne prakse, saj smo jo izvajali v varni hiši na Ptujju in smo šele takrat resnično spoznali, koliko nasilja se dogaja v naši neposredni bližini, za zidovi hiš in za njih sploh ne vemo, ali pa nočemo vedeti. Velikokrat se brezvestno obračamo vstran in se delamo, kakor da nismo nič videli, v resnici pa si zatiskamo oči pred dejstvi. Nočemo slišati klica na pomoč. In s to nalogo bi radi vsem približali resnična stanja, ki se pojavijo ob nasilju, varno hišo, njeno delovanje, ter življenje žensk pred, med in po odhodu iz varne hiše. In želje in občutke, ki jih ženske doživljajo po izstopu iz varne hiše in v začetku novega življenja. Želimo si, da bi vsi spoznali, kako strašno je življenje zlorabljenih žensk, da se to dogaja tudi pri nas in da je čas, da odpremo oči in nasilju glasno rečemo »Ne!«. Samo jedro diplomske naloge smo razdelili na štiri osnovna poglavja.

Najprej smo opisali samo nasilje in posledice le-tega. Drugo poglavje je posvečeno predstavitvi varne hiše, njenemu delovanju in postopku, ko se ženska vključi v varno hišo. Tretje poglavje je namenjeno predstavitvi problemov in težav, s katerimi se ženska srečuje pred, med in po bivanju v varni hiši. Četrto poglavje pa zajema navodila, kako lahko zlorabljeni ženski najboljše pomagamo, kako se ji naj približamo, da nas bo sprejela kot zaupanja vredno osebo.

Diplomsko delo se zaključuje z ugotovitvami in sklepanji, do katerih smo prišli po delu v varni hiši in po poglobitvi v njeno vsebino.

1. NASILJE NAD ŽENSKAMI

Nasilje v družinskem krogu (s strani družinskega partnerja in/ali roditelja) se pojavlja v vseh državah, neodvisno od socialnega, ekonomskega, religioznega ali kulturnega referenčnega okvira. Nasilje v družini se odraža na bio-psiho-socialnem (blago) stanju družinskih članov in lahko izzveni v sfero težjih kaznivih dejanj. Problem zajema tako spoštovanje temeljnih človekovih pravic kot tudi vprašanje javnega zdravja/zdravstva. Osemdeseta in devetdeseta leta prejšnjega stoletja so prinesla v številnih državah val zakonodajnih sprememb, povezanih z inkriminacijo zlorabljanja in trpinčenja v družini. Telesno nasilje, spolno in psihično zlorabljanje je postalo inkriminirano ter vključeno v obstoječo kazensko zakonodajo, ponekod pa so sprejeli posebne zakone o nasilju v družini. Najpogostejša oblika nasilja nad ženskami je nasilje v družini, nasilje s strani njihovih intimnih partnerjev. To je povsem različno nasilje od nasilja nad moškimi, ki so praviloma žrtve nasilja zunaj meje družinskega kroga. Ženske so običajno čustveno in ekonomsko povezane s storilcem, kar pomembno določa tako dinamiko zlorabe kot tudi možne pristope k tej problematiki.

Nasilje s strani intimnega partnerja je vsako vedenje v partnerskem odnosu, ki povzroča telesno, duševno in/ali spolno trpljenje/posledice. Najpogosteje gre za dejanje telesne agresivnosti, psihično zlorabljanje, siljenje k spolnim aktivnostim in nadzorovanje. Pojav ponavljajočega zlorabljanja običajno opisujemo kot trpinčenje. Nasilje intimnih partnerjev prevzema vsaj dva vzorca:

- Stopnjevanje nasilnega vedenja, različne oblike zlorabljanja, terorja in grožnje se povezujejo z rastočo posesivnostjo in nadzorovanjem.
- Zmernejša oblika medsebojnega nasilja, ko stalna frustriranost in jeza občasno izbruhneta v obliki telesne aktivnosti.

Slednje običajno imenujemo tudi »nasilje navadnih/običajnih partnerjev« in je pogosteje zajeto v analizah in raziskavah kot prvi vzorec, ki ga opisujemo kot trpinčenje.

Pripravljenost za nasilje v družinah, najpogosteje s strani moških članov, je odvisna od simbolnega, socialnega in ekonomskega statusa žensk in otrok v evropskih družbah in v posamezni družini. Čeprav si ljudje tudi danes tako kot v preteklosti želijo intimnih zvez in donosov, pa tradicionalno pojmovanje »družine« kot oblike intimnosti danes ne ustreza več vsakdanjemu življenju, temveč je primerneje raziskovati različne »družinske prakse«, ki jih živijo ljudje. Te pa so se tako spremenile, da jih je neustrezno umeščati v pojmovni aparat 19. stoletja, ko se je »družina« homogenizirala in je pojem označeval praviloma en sam tip družinske prakse. Današnje »družinske izbire« so nadomestile »družinske prisile«, ki so svojo rigidno obliko ohranjale tudi z nasiljem nad ekonomsko in simbolno šibkejšimi člani, torej ženskami in otroci. Navkljub spremembam družinskih praks pa se zdi, da se nasilje ni zmanjšalo. Še vedno je najpogostejše med tistimi, ki se med seboj dobro poznajo. Tudi za postindustrijske države velja podatek, da živi nasilje (sem spada psihično, fizično in spolno) vsaka četrta ženska. (Linda McKie Lombard 2005: 170) Vseeno pa se je spremenilo zavedanje o tem, da je nasilje nad ženskami in otroci zločin ter da je za spremembe na tem področju potrebna predvsem čim večja ozaveščenost žensk in otrok, da se nasilju uprejo.

Vprašanja, ki se zastavljajo, zakaj nasilja ni manj, če je v interpersonalnih stikih ljubezen pomembnejša kot prisila. Odgovor je potrebno iskati v zgodovinski perspektivi, s pomočjo katere lahko razumemo, zakaj so ženske in otroci še danes najpogostejši objekti zlorab.

Po zahodnih družbah so bile ženske in otroci pravno/formalno izenačeni in oboji brez formalnih pravic. Bili so objekti, ki se jih poseduje, neke vrste lastnina z menjalno vrednostjo. Ne glede na katero družbeno področje se ozremo, na področje jezika, umetniških upodobitev, izobraževanja, politike, vidimo, da so si ženske šele v 19. stoletju počasi začele utirati pot v smeri večje družbene enakosti z moškimi. Nasprotno pa se je o otrocih kot o ljudeh, ki zahtevajo enako spoštovanje kot odrasli in o upoštevanju otroškega sveta (child perspective), začelo govoriti šele po 2. svetovni vojni. Tudi zgodovina medicinskih upodobitev žensk pokaže, da je bilo moško telo vedno norma, žensko pa odklon od norme. V 17. stoletju so anatomisti, strokovnjaki veje v medicini, upodabljali zgolj moško telo kot občo normo, šele kasneje pa so začeli dodajati razlike, vendar tako, da so razlike postale dokaz ženske podrejenosti. Ideja

»ženske narave«, ki se je najpogosteje osredotočila na dokazovanje manjše inteligentnosti žensk, je postala »dokaz« ženske družbeno konstruirane manjvrednosti in podrejenosti.

O ženskah se je pisalo kot o osebah, ki v sebi skrivajo dvojnost. Po eni strani imajo deviško naravo (so moralno boljše od moških, skrbijo za otroke, bolne in umirajoče), ki se je interpretirala kot posledica sposobnosti rojevanja. Po drugi strani pa se v vsaki ženski skriva »narava«, ki je podobna nevarni zveri, čarovnici, ki ogroža sebe in druge. Od tod šele lahko razumemo številne razprave, ki so bili naslovljeni na ženske v zvezi s tem, kako naj bodo vzgojene, kakšen naj bo njihov izgled in kakšna morala, saj le moralna ženska lahko pravilno vzgoji otroke.

(dr. Polona Selič, Varna Hiša Mb jubilejni zbornik, grafična forma Huter, Mb 2006, 41-42)

1.1 Zgodovinski oris

V Sloveniji je v kratkem času nastalo večje število varnih hiš, zatočišč in tudi novih materinskih domov. Ustanovitev varne hiše je bila konec 80. let 20. stoletja, ko so začeli ustanavljati podporo ženskam, eden od glavnih feminističnih ciljev. Zatočišče je postalo končno prostor brez moških, prostor, ki so ga ustvarile ženske same zase in za podporo drugim ženskam.

Do leta 1989 socialno delo in tudi druge sorodne stroke niso imele razvite teorije in metod s področja dela v primerih družinskega nasilja. Posledica tega je bila, da so socialne delavke probleme pogosto zanikale, jim zmanjšale pomen ali pa so upoštevale zgolj spremljajoče dejavnike nasilja (alkoholizem, brezposelnost, dolgotrajne bolezni). Zakon o socialnem varstvu nasilja v družini ni videl kot enega od pogostih razlogov za socialne stiske, s katerimi se srečujejo uporabnice centrov za socialno delo in otroci: brezdomstvo, revščina, duševne stiske, težave otrok v šoli, brezposelnost, ekonomska ranljivost kot posledica bolezni ipd. Veljalo je obrnjeno prepričanje, češ, da je nasilje le posledica stresnih dejavnikov, ki jih povzročijo brezposelnost, bolezni in ekonomska stiska.

Ženske, ki so živele brez otrok, so bile najmanj zaščitene, saj je zakonodaja določala, da socialne delavke ukrepajo takrat, ko so ogroženi otroci. Paradigma »zaščitite otrok«, ne da bi se zaščitilo tudi njihove matere, je vodila celo do situacije, da socialnim delavkam ni bilo potrebno ukrepati, če so bili otroci na počitnicah, medtem ko je nasilnež, najpogosteje biološki oče otrok, ogrožal življenje matere. Enako pravilo je veljalo tudi za policiste, ki so ob posredovanju v stanovanju našli par brez otrok in žensko, ki je doživljala nasilje. Obvestila o nasilju policisti niso bili dolžni posredovati socialni službi, kar z drugimi besedami pomeni, da ženske, žrtve nasilja, niso nikoli dobile ponujene nikakršne oblike psihosocialne pomoči. Doktrina socialnega dela in drugih strok je bila usmerjena v »zaščito« in »varovanje družine« kot abstraktnega projekta, kar je bilo pomembnejše kot pravice posameznih članov in članic gospodinjev. V praksi se je govorilo o »sistemskem« pristopu, ki je razporedil »krivdo« med dva odrasla, za katera se je predpostavljalo, da imata enako moč in medsebojni vpliv in da se odločata izključno na podlagi »svobodne volje«, ne da bi ju določala tudi tradicionalna verovanja o ženski podrejenosti moškemu (predvsem religiozna, ki so vplivala na posvetna) in drugi vplivi iz okolja.

V slovenskem socialnem varstvu je bil odločilen premik na področju obravnave nasilja v družini, storjen z nastankom prve nevladne organizacije »SOS telefon za ženske in otroke žrtve nasilja« (1989), ki je s svojim aktivističnim delovanjem spodbudila razvoj socialnega varstva in tudi drugih strok (policije, sodstva) na tem področju. V tedaj novem razvoju pluralnega sistema socialnega varstva se je področje nasilja nad ženskami in otroci umestilo v sfero nastajajočih nevladnih organizacij, v katerih so delale predvsem socialne delavke. Njihove strokovne zahteve po reševanju problematike nasilja zlasti po tem, da se nudi ustrezna pomoč žrtvam, so vplivale na razvoj socialnega varstva na tem področju.

Glavni pomen nevladnih organizacij je bil v začetnem obdobju v tem, da so opozorile na družbeno konstruirano naravo moškega nasilja nad ženskami in pojasnjevale, zakaj so ženske praviloma objekt, moški pa praviloma akterji fizičnega in spolnega nasilja. Iz nove perspektive se je družinsko nasilje ter predvsem nasilje nad ženskami in otroci prvič definiralo kot eden od »socialnih problemov«. Od tega spoznanja pa je bila še dolga pot do ustreznih metod dela in do podpore preživelim. Danes se z reševanjem

socialnih in osebnih stisk, ki jih povzroči nasilje, ukvarjajo socialne delavke na Centrih za socialno delo (62 po Sloveniji), svetovalnice, telefoni, varne hiše in krizni centri za ženske in otroke, ki preživljajo nasilje, ter svetovalnice za nasilneže (19 organizacij).

Prve nevladne organizacije v Ljubljani so izhajale iz feministične interpretacije neenakega razmerja med ženskami in moškimi ter iz dejstva, da je nasilje nad ženskami in otroci predvsem moška oblika nadzorovanja žensk. Takšen pogled na nasilje je bil drugačen od obstoječe pravne definicije in je dokazal, da je definicija nasilja nekaj spremenljivega, ne statičnega in stalnega ter da je odgovor na to, odvisen od številnih socialnih situacij in okoliščin.

Nasilje je tako dobilo drugačen pomen, kot je bil tisti, ki so mu ga pridali nasilneži sami (»tepem, ker jo imam rad«, »tepež je del vzgoje«, »zlorabe se pozabijo«, »ker sem ljubosumen« ipd.), prav tako se je izkazalo, da blaga kaznovalna politika ne zmanjšuje pripravljenosti za nasilje. Delo nevladnih organizacij zato ni bilo uokvirjeno v že znane definicije nasilja, temveč je te definicije vedno razširjalo in poudarjalo njihovo problematičnost (na primer zavzemanje za to, da se lahko telesno poškodbo preganja po uradni dolžnosti; da se preganja spolno nadlegovanje; da se kaznuje psihično nasilje; da se upoštevajo okoliščine, v katerih ženske zanikajo ali spreminjajo zgodbo o preživetem nasilju; da se podaljša čas, v katerem nasilno dejanje zastara, kar je bilo predvsem pomembno na področju spolnega nadlegovanja; da ima ženska pravico do neformalne zagovornice, da posilstvo ni potrebno dokazovati s fizičnimi poškodbami ipd.).

Pri definiranju nasilnega dejanja je potrebno upoštevati, da je konflikt vedno interpretivna aktivnost. Številne raziskave so dokazale, da moški, ki so nasilni do žensk, interpretirajo in predstavljajo obnašanje ženske kot izzivalno, nasilno, zlorablajoče, ne glede na to, kaj partnerka v resnici dela. (Dobash in Dobash 1992) Analize motivacij nasilnežev za nasilje kažejo, da nasilneži aktivno konstruirajo svoje žrtve kot primerne tarče svoje agresije ne glede na to, kako se žrtev obnaša. Tisti, ki uporabljajo nasilje, si ne predstavljajo boljše strategije, kot je nasilje, ali pa verjamejo, da je nasilje metoda izbire.

Feministična interpretacija nasilja, ki je bila v Sloveniji s strani strokovnjakov pretežno omalovaževana, trdi, da nasilje moških nad ženskami ni pokazatelj izgube nadzora (moški, ki izgubi zaposlitev; ki ne najde »svojega mesta« v družini; »zlomljeni« moški ipd.), ampak način vzpostavitve nadzora. En član družine je pripravljen, da zagovarja in vzpostavlja svoj vpliv s silo tudi na račun varnosti in integritete drugih. Agresivnost in nasilje kot procesa in ne kot enkratno dejanje, reflektirajo zavestno odločitev nasilneža, da uporabi silo nasproti žrtvi in da je to orodje, s katerim žrtev kaznuje za transgresijo, za prestopanje »dovoljenih« meja, za prestopanje patriarhalno pričakovanega obnašanja. (Klein 1998) Žrtev se kaznuje zato, ker je domnevno naredila nekaj narobe. Ta koncept ima vsaj dve pomembni implikaciji za razumevanje nasilja v družini:

- a) Poudarja, da je uporaba sile individualna izbira znotraj osebnega nadzora in ne sila, ki je zunaj človeka in proti kateri se človek ne more braniti.
- b) Nasilnež interpretira ali konstruira družinske dogodke tako, kot da zahtevajo uporabo sile.

(Dr. Darja Zaviršek, Varna hiša Mb jubilejni zbornik, grafična forma Huter, Mb 2006, 31-33)

1.2 Strokovno delo organizacij na področju preprečevanja nasilja nad ženskami

Večina organizacij na tem področju so nevladne organizacije, nekaj pa je tudi državnih. Za prve je značilno, da so se v zadnjem desetletju vse bolj profesionalizirale in v resnici postale ženske socialne službe s statusom nevladnih organizacij. Profesionalizacija je prinesla nekaj pozitivnih posledic, kot na primer kontinuiteto dela, stalno prisotnost v skupnosti, vse večjo prepoznavnost, večjo strokovnost, multidiscipliniranost (od svetovanja do pravne pomoči) ter uveljavljenost med javnimi socialnimi in drugimi službami (policisti, sodniki, tožilci).

Obenem pa je profesionalizacija prinesla tudi negativne učinke, med katerimi so najbolj očitni manjša kritičnost, primer slabe prakse in nestrokovnost v odnosu do uporabnic, manjši zagon za uvajanje inovativnih oblik dela in pristopov, uvajanje novih programov, ki nastajajo glede na interes financerjev in ne na osnovi potreb uporabnic.

Strokovne socialne službe s statusom nevladnih organizacij in državne službe na tem področju, so v teku let razvile naslednja načela in metode dela:

- Strokovno pomoč in podporo nudi strokovna delavka, ki je vedno ženska.
- Ženska in otroci, ki preživljajo nasilje, potrebujejo takojšnjo intervencijo brez institucionalnih procedur (nizkopražni program, 24-urno pokritje, regijska dostopnost, dobra informiranost).
- Ženska in otroci potrebujejo varen prostor, ki je pogoj za reševanje drugih zadev (kot so stanovanje, služba, šolske stiske).
- Pomoč ženski temelji na multiprofesionalnem svetovanju, ki zahteva, da ima strokovna delavka paleto različnih znanj; svetovalno znanje z elementi psihološkega razumevanja doživljanja preživele, praktična znanja o vrstah socialnih transferjev, ki jih ženska lahko dobi; pravna znanja o formalnih postopkih v zvezi s prijavi nasilja, ločitvami, otroci; znanja o resursih, ki obstajajo v lokalnih skupnosti (oblike pomoči, neformalne mreže, prostovoljna podpora, brezplačna podpora ipd.).
- Do ženske je potrebno pristopiti na zagovorniški način, kar pomeni, da se žensko posluša, se ji verjame, se jo opogumlja, ji daje informacije, jo spremlja na poteh, ki jih sama ne zmore, da se ji omogoči ustrezna pomoč pri skrbi za otroke.
- Tudi odnos do otroka je zagovorniški, kar je angleški psihoanalitik, ki dela z zlorabljenimi otroki, John Southgate, opisal kot proces, ki mora vsebovati naslednje elemente: poslušanje z nedeljeno pozornostjo; sporočilo »verjamem ti«; sporočilo »žal mi je, za to, kar se ti je zgodilo«; sporočilo »za to, kar se ti je zgodilo, nisi ti kriv/kriva«; sporočilo »kot poslušalka sem priča dogodkov, ki so se zgodili«; »imaš pravico, da si jezna/jezen in da nasilnežu ne oprostiš«; »tvoje telo pripada tebi«; »imaš pravico, da živiš varno in mirno«; »imaš pravico do podpore in pomoči«.
- Ženska, ki preživlja nasilje, ob umiku pred nasiljem ni obvarovana prihodnjih nasilnih dejanj, prav nasprotno, nasilje se praviloma še stopnjuje, zato je potrebno izdati individualni načrt za varnost, ki ga strokovna delavka izvede skupaj z žensko.

- Podpora ženski mora biti hitra in dolgotrajna, saj je izhod iz nasilnega odnosa eden od najtežjih korakov, ki ga ženska, ki se je deloma prilagodila nasilju, ne more storiti sama, temveč potrebuje kontinuirano strokovno podporo skozi daljše časovno obdobje.
- Podpora ženski je individualna (nestandardizirana) in polna ustvarjalnih, kreativnih potez v situacijah, majhnih izbir in težke ekonomske situacije, v kateri je večina žensk in otrok, ki preživljajo nasilje (kreativni način iskanja virov zaposlitve, otroškega varstva, stanovanja in začasnih namestitev, oblike podpore s strani drugih preživelih ipd.).
- Podpora ženski in otrokom, da ponovno vzpostavijo spoštovanje do sebe, občutek lastne vrednosti, da se naučijo asertivnejšega obnašanja, da se postavijo zase.
- (Dr. Darja Zaviršek, Varna hiša Mb jubilejni zbornik, grafična forma Huter, Mb 2006, 33-35)

1.3 Stereotipi, predsodki in miti povezani z nasiljem nad ženskami

1. Če bi bilo dovolj hudo, bi odšla.
2. Nasilje se dogaja v revnih, neizobraženih, problematičnih, priseljenih družinah.
3. Nasilje se dogaja v družinah, kjer je prisoten alkoholizem.
4. Ženske izzivajo nasilje s svojim vedenjem.
5. Moški, ki pretepa žensko, je duševno bolan.
6. Ženske potrebujejo nasilje.
7. Nasilje izvajajo »tujci«, nasilje znotraj družine ne obstaja.
8. Moški varuje žensko.
9. Moški so nasilni zaradi nebogljenosti in strahu, ker so bili v otroštvu sami.
10. Moški so nasilni, ker so pod stresom zaradi izgube zaposlitve.
11. Neuboglјivost.
12. Odgovarjanje »jezikanje« (dejavno vključevanje v prepir).
13. Zamujanje s pripravo obroka.
14. Neustrezna skrb za otroke in/ali dom (glede na pričakovanja).
15. Omenjanje denarja ali drugih žensk (kot spolnih partnerk).
16. Zapuščanje doma brez moškega dovoljenja.

17. Zavračanje spolnega odnosa.

18. Sum o nezvestobi (ženske).

1.4 Posledice nasilja

Posledice družinskega nasilja presegajo zdravje, srečo in blagostanje posameznikov ter zadevajo celotno družbo. Življenje z nasilnežem postopoma izniči kakršen koli občutek lastne vrednosti pri ženski ter hromi njene potencialne za dejavno vključevanje v družbeno dogajanje. Žrtve nasilja praviloma ne zmorejo poskrbeti zase in za otroke, prav tako ne zmorejo poiskati boljših služb in poklicnih izzivov. Ujamejo se v zanke omejitev, saj ne pridobijo ne informacij ne pomoči, izključene so iz javnega življenja, ne dosežejo čustvene podpore sorodnikov ali prijateljev.

1.4.1 Zdravstvene posledice partnerskega nasilja

Telesne spremembe/znaki:

- poškodbe prsnega koša in predela trebušne votline,
- praske in modrice,
- sindrom kronične bolečine,
- nezmožnost za delo,
- mišična vnetja,
- zlomi kosti,
- gastrointestinalne motnje,
- nepravilno delovanje črevesja,
- raztrganine in vreznine,
- poškodbe oči,
- okrnjeno/omejeno telesno funkcioniranje.

Spolne in predproduktivne posledice:

- ginekološke težave,

- neplodnost,
- vnetja,
- komplicirane nosečnosti/spontani splavi,
- spolne disfunkcije,
- spolno prenosljive bolezni s HIV/AIDS,
- ilegalni splavi,
- neželene nosečnosti,

Psihološke in vedenjske posledice:

- zloraba drog in alkohola,
- depresivnost in tesnoba,
- motnje spanja in hranjenja,
- občutki sramu in krivde,
- fobije in panične atake,
- telesna neaktivnost,
- nizek občutek lastne vrednosti,
- posttravmatska stresna motnja,
- psihosomatske motnje,
- kajenje,
- suicidalno vedenje in samopoškodbe,
- nevarno spolno vedenje.

Usodne zdravstvene posledice:

- smrtnost, povezana z AIDS-om,
- smrtnost ob porodih,
- umori,
- samomori.

(Povzeto po WHO, 2002:101)

1.5 Posledice pri otrocih

Otroci so pogosto priča nasilja. Vsaj vsaka druga žrtev partnerskega nasilja poroča, da so otroci »navajeni« prisostvovati tepežu, zmerjanju in poniževanju. Raziskovalci so ugotovili, da imajo otroci, katerih očetje so zlorabljali matere, več čustvenih in vedenjskih težav, kot so tesnoba, depresivnost, slabi učni uspehi, nizek občutek lastne vrednosti, motnje spanja (zlasti nočne more) in zdravstvene težave. Jaffe, Wolfe in Wilson v monografiji *Otroci trpinčenih žensk* opisujejo, da imajo otroci trpinčenih žensk tako rekoč enake čustvene in vedenjske motnje kot tisti, ki so bili sami zlorabljeni.

Raziskave so opozorile na povezanost partnerskega nasilja in smrtnosti otrok. Otroci spolno in telesno zlorabljenih žensk so šestkrat bolj verjetno umrli pred dopolnjenim petim letom v primerjavi z otroki žensk, ki niso bile zlorabljene. Rojstvo mrtvega otroka ali spontani splav sta se pokazala kot posledica partnerjevega nasilja ob kontroli preverjenih dejavnikov tveganja, kot so starost ženske, raven izobrazbe in število dotedanjih nosečnosti.

1.6 Dejavniki tveganja

Šele nedavno so se raziskovalci lotili odkrivanja subjektivnih in družbenih dejavnikov, ki bi lahko vplivali na stopnjo nasilja v partnerskih odnosih, nasilje nad ženskami je pojav v vseh sodobnih družbah, vendar nekatere predindustrijske družbe tega pojava praktično niso poznale, kar pomeni, da so lahko medsebojni odnosi in razmerja vzpostavljeni na način, ki zmanjšuje nasilje nad ženskami.

Nasilje v družini po pogostosti bolj variira znotraj samih držav kot med njimi. Strokovnjaki se strinjajo, da gre za soigro osebnostnih, situacijskih, socialnih in kulturnih dejavnikov, razpoložljivi podatki pa ne dopuščajo zaključevanja o najpomembnejšem. Četudi opredelimo dejavnike tveganja na različnih ravneh, se moramo zavedati, da smo lahko nekatere spregledali medtem, ko so drugi bolj v korelaciji s partnerjevo agresivnostjo kot z dejanskimi vzroki.

1.6.1 Dejavniki, ki povečujejo možnost, da bo moški zlorabljal partnerko

Osebna raven:

- mladost,
- alkoholizem,
- depresivnost,
- osebnostne motnje,
- nizka izobrazba,
- nizki dohodki,
- izkušnja z nasiljem v primarni družini.

Raven odnosa:

- konflikt(i),
- negotovost, nestabilnost,
- dominantnost moškega v družini,
- ekonomski pogoji/stres,
- slabo/neustrezno delovanje družinskega sistema.

Raven družbe/skupnosti:

- blago sankcioniranje,
- nasilja,
- revščina,
- šibka mreža socialnega varstva.

Kulturni okviri:

- tradicionalne spolne vloge/norme,
- socialne norme, ki podpirajo nasilje.

(Povzeto po WHO, 2002: 98)

Šele analiza, ki upošteva določene razloge za neustrezno odzivanje ali ne odzivanje oseb ali služb, nosilcev odgovornosti, ki imajo dolžnosti zaščititi osebo/osebe z izkušnjo nasilja, lahko ponudi tudi uresničljive rešitve. Razlogi za neustrezno ukrepanje ali ne ukrepanje so številni in jih je možno razlagati z vidika motivacije nosilcev odgovornosti za ukrepanje, pooblastil (moč) in razpoložljivih virov za to. Motivacija, moč in vir opredeljujejo zmožnost delovanja. Če je ta zmožnost pomanjkljiva, če kateri koli od naštetih elementov manjka, je velika verjetnost, da nosilec odgovornosti ne bo ukrepal in ne bo izpolnil svojih dolžnosti v več razsežnostnem prostoru nasilja.

(dr. Polona Selič, Varna Hiša Mb jubilejni zbornik, grafična forma Huter, Mb 2006, 43-46)

2. VARNA HIŠA

Varna hiša, pomoč ob nasilju v družini, je večletni, razvojni socialnovarstveni program, ki ga izvaja Center za socialno delo. Namenjena je ženskam in otrokom, ki preživljajo nasilje v družini. Ustanovljena je bila kot odgovor na uporabniške potrebe in potrebe stroke.

Cilje, ki jih s programom varne hiše uresničujejo, so oblikovali na podlagi temeljnega poslanstva: zmanjšati želijo splošno strpnost do nasilja, ogroženim ženskam in otrokom pa ponujajo varen prostor in psihosocialno pomoč.

2.1 Dostopnost

Od ustanovitve dalje je varna hiša pod enakimi pogoji dostopna vsem ženskam z otroki ali brez, ki preživljajo nasilje v družini, so državljanke Republike Slovenije in se želijo umakniti na varno. Zaradi zaščite žrtev lokacija hiše javnosti ni znana, prvi stik z ustanovo je mogoč preko telefona in telefaksa vsak delovni dan .

2.2 Koncept pomoči

Strokovno pomoč so v varni hiši oblikovali po nekaterih temeljnih principih delovanja avtonomnih varnih hiš in zatočišč, kot jih poznajo tudi drugod po Evropi:

- **Prostovoljnost in začasnost:** Bivanje v varni hiši je prostovoljno in začasno. Ženska, ki se s pravili bivanja in hišnega reda ne strinja, v varno hišo ne more biti sprejeta.
- **Anonimnost in zaupnost:** Zaradi varnosti stanovalk naslov varne hiše javnosti ni znan. Brez dovoljenja ženske tudi ne posredujejo informacij o njenem bivanju v

varni hiši, izjemoma le pooblaščenim osebam Policije, če gre za prijavo pogrešane osebe, ter centrom za socialno delo, kadar to zahtevajo pravice in koristi mladoletnih otrok.

- **Zagovorništvo:** Zagovorništvo je v varni hiši temeljno načelo sodelovanja z uporabnicami. To pomeni, da je pri izvajanju pomoči strokovna delavka zavestno zagovorniška do ženske in otrok ter njihove pravice do nenasilja. Kot zagovornice ogroženih žensk in otrok v varni hiši dosledno uveljavljajo načelo, da je za nasilje odgovoren tisti, ki nasilje izvaja.
- **Opolnomočenje:** Ženske so samostojne osebe, ki svobodno oblikujejo svoje cilje, same skrbijo zase in za otroke ter vodijo lastno gospodinjstvo. Njihove odločitve spoštujemo in sprejemamo.

Oblike pomoči ogroženim v varni hiši so naslednje:

- telefonsko svetovanje – anonimno in zaupno vsak delovni dan od 8. do 21. ure,
- začasno varno bivanje,
- psihosocialna pomoč vključenim ženskam in otrokom, ki se izvaja v obliki socialno varstvenih storitev »prva socialna pomoč« in »osebna pomoč«,
- pomoč pri zagotavljanju osnovnih življenjskih dobrin,
- pomoč pri urejanju različnih pravic po veljavni zakonodaji,
- zagovorništvo pravic ogroženih žensk in otrok, vključenih v postopke pred drugimi ustanovami, če pride v postopku do navzkrižja interesov, nerazumevanja dinamike in posledic nasilja ali kršitev pravic ogroženih,
- pomoč otrokom pri različnih težavah in stiskah v vsakodnevnem življenju v hiši in izven nje,
- vključitev žensk v podporno skupino uporabnic, ki se tedensko sestaja v varni hiši,
- pomoč pri organizaciji vsakodnevnega življenja v varni hiši,
- možnost svetovanja tudi po odhodu iz varne hiše.

Preventivne dejavnosti proti nasilju v varni hiši:

- Javno se zavzemajo proti normalizaciji nasilja in kršitvam človekovih pravic ogroženih žensk in otrok.

- Sodelujejo z zainteresirano javnostjo (policija, šole, zdravstvene ustanove, mediji itd.) pri izvajanju različnih vsebin in programov namenjenih nenasilju, varnosti ter zagovorništvu pravice vseh do nenasilja.
- Seznanjajo laično in strokovno javnost s problemom družinskega nasilja, opozarjajo na značilno vedenje nasilnežev in žrtev ter stereotipe in predsodke, ki žrtve zaznamujejo kot soodgovorne za nasilje in jih namesto opogumljanja odvrnejo od iskanja pomoči.

2.3 Postopek pred sprejemom

Posebnega postopka pred sprejemom v varno hišo ni, dovolj je telefonski klic in izjava ogrožene, da se želi umakniti na varno. Pred sprejemom se z žensko obvezno osebno srečajo in pogovorijo o nasilju, ki ga preživlja, njenih pričakovanjih, pravilih bivanja v varni hiši, vsebinah pomoči in podpori, ki je bo v programu deležna. Možni so tudi nujni sprejemi brez poprejšnjega srečanja, a so zaradi zaščite tajnosti lokacije hiše in varnosti stanovalk izvedljivi le ob napotitvi policije.

2.4 Pravila, ki ob kršitvi pomenijo odpoved bivanja

V varni hiši uporabljajo pravila, ki so nujna za zagotovitev varnega bivanja. Kršitev teh pravil pomeni za žensko, ki je pravilo prekršila, odpoved bivanja:

- prepovedano je izdati tajno lokacijo varne hiše
- prepovedano je dajati komur koli podatke o drugih stanovalkah
- prepovedano je kršiti pravila hišnega reda varne hiše, ki ne dovoljujejo sprejemanja obiskov, uporabe nasilja v medsebojnih odnosih ter vnašanja in uživanja alkoholnih pijač ali drugih drog

2.5 Prispevek k stroškom

Bivanje in strokovna psihosocialna pomoč sta za uporabnice varne hiše brezplačna, ženske zase in za otroke prispevajo le k neposrednim stroškom. Osnova za izračun prispevka k neposrednim stroškom je denarna socialna pomoč, 30 % ali 15 % zneska aktualne denarne socialne pomoči glede na to, ali ima ženska lastne dohodke ali samo najnujnejša sredstva za preživljanje (je prejemnica denarne socialne pomoči).

3. KLJUČNI PROBLEMI, S KATERIMI SE SREČUJEJO ŽENSKE, KI SO PREŽIVELE NASILJE

Zapuščanje nasilnega partnerja je proces, v katerem ženske tehtajo med strahom in upanjem; to je odločilen trenutek in rezultat dolgotrajnega procesa obvladanja nasilja in samo vrednotenja. (Liz Kelly 1996)

Ženske potrebujejo podporo in spodbudo, da nasilnega moža zapustijo, zagotoviti pa jim je potrebno varnost in zaupnost, da bodo to sprejele kot realno možnost. Pamela Smith je leta 1984 v svoji raziskavi o ženskah v kanadskem zavetišču ugotovila, da je edina učinkovita strategija za ustavitev nasilja ta, da moškega zapustijo. Za nekatere ženske pa je to tehnika, o kateri upajo, da bodo spremenile moža.

3.1 Pred odhodom v varno hišo

3.1.1 Nasilja v začetku niso prepoznale in ga znale definirati kot nasilje

»Ženske, ki so doživljale nasilje v intimnem razmerju, ga pogosto niso vzele resno. Zelo malo žensk, ki so doživele nasilje enkrat ali občasno, je reklo temu družinsko nasilje; za večino je bilo nekaj »ne preveč resnega«. Kako hitro so definirale vedenje moških kot izrabljanje, je bilo odvisno od pogostosti nasilja. Kjer je bil med epizodami nasilja dolgi premor, so ga ženske minimalizirale in se osredotočale na vmesni las, upajoč, da se ne bo več dogajalo.« (Kelly 1996: 109)

Izjave uporabnic pričajo, da so potrebovale precej časa, da so temu, kar se jim je dogajalo, rekle nasilje. Psihično nasilje, kot je poniževanje, zmerjanje, zaničevanje, sprejemajo kot nekaj samoumevnega. Prav tako prve udarce opredeljujejo kot dogodek, ki se je zgodil slučajno in se ne bo več ponovil. Partnerji se po teh »slučajnih« dogodkih

opravičujejo in razloge za to prepisujejo težavam v službi ali krivdo prepisujejo ženski, ker jih je izzivala ali česa ni v redu naredila. Pogosto ženske občasne nasilne dogodke nekako pozabijo, ker se niso hotele videti kot žrtve ali pa niso hotele, da jih drugi vidijo tako. Po napadih velikokrat krivijo sebe in imajo občutek sramu. To sta običajna odziva na nasilje, ki jih vzpodbujata k pozabi. Nekatere so dogodkom zmanjševale pomen, kar je pogosta reakcija na nasilne dogodke in jim je bilo zaradi tega lažje preživeti. Šele stopnjevanje nasilja jih nekako ozavesti, da dogodke opredelijo kot nesprejemljive, zunaj okvirov normalnega, ter te dogodke opredelijo kot nasilje in izrabljanje.

(Zdenka Nosan, Varna Hiša Mb jubilejni zbornik, grafična forma Huter, Mb 2006, 60-61)

3.1.2 Doživljanje vseh oblik nasilja in stopnjevanje nasilja

Ženske so bile v partnerskem odnosu obravnavane kot objekt in s tem predmet nasilneževih manipulacij. Nasilje moškega nad žensko je vedenje, s katerim moški nadzira žensko in uporablja moč nad njo. Vloga ženske v takšnem odnosu je samo skrb za partnerjeve potrebe. Nosečnost in materinstvo žensko pogosto vodita k naraščanju nasilja, kajti v tem primeru ženska skrbi tudi za otroka, zaradi česar moški občutijo tekmovalnost z otrokom. Zaradi ogrožene fantazije o njihovi moči se poslužujejo vseh oblik nasilja, za katere je značilen trend stopnjevanja do te mere, da predstavljajo za žensko resno grožnjo za njeno življenje. Ena od uporabnic je izjavila, da se je nasilje zelo povečalo po razvezi, ko je z bivšim možem ostala v istem stanovanju, kar potrjuje dejstvo, da so nasilneži še bolj nasilni do žensk, ko se razvežejo ali ko samo izrazijo željo po prekinitvi odnosov.

(Zdenka Nosan, Varna Hiša Mb jubilejni zbornik, grafična forma Huter, Mb 2006, 61)

3.1.3 Strategija prilagajanja in preživetja

Ženske v situacijah nasilja uporabijo ogromno energije, moči in pripravljenosti, da bi ublažile in preprečile nasilje. Vedno znova upajo in verjamejo, da se napadi ne bodo ponovili. Usmerjene so v iskanje poti za preživetje. Pogosteje izberejo taktiko umika, prilagajanja in pasivnosti, ker si s tem načinom uspejo zagotoviti več miru. S tem načinom uspejo nasilje le zmanjšati ne pa tudi zaustaviti. Nekatere to strategijo opustijo,

ko ugotovijo, da s tem nasilja niso uspele ustaviti. Ženske se na nasilje odzivajo tudi s fizičnim uporom in kljubovanjem, ko se niso več pripravljene podrežati partnerjevim zahtevam. Večina žensk uporablja kombinacijo upora in strategijo izogibanja. Pogosto pa navidezno sprejmejo zahteve moških in se s to zavestno strategijo skušajo izogniti nasilju.

(Zdenka Nosan, Varna Hiša Mb jubilejni zbornik, grafična forma Huter, Mb 2006, 62-63)

3.1.4 Strah pred ponovitvijo nasilja

Zaviršek (1997) pravi, da moški, ki je fizično nasilen, deluje zavestno in nezavedno na žensko tako, da ohranja in povečuje nadzor. Ko vzpostavi občutek strahu, ne potrebuje veliko, da s pogledom, molkom ali kretnjo ali besedno grožnjo ohranja stalno atmosfero nevarnosti in nasilja. Ženske, ki so izpostavljene nasilju v partnerskem odnosu, živijo v neprestanem strahu, ki jih spremlja tudi, ko niso neposredno ogrožene. Strah, ki je prisoten daljše obdobje, ima skoraj nujno travmatične učinke na fizično in duševno zdravje žensk in je eden od pomembnejših dejavnikov za vklenjenost v nasilni odnos.

(Zdenka Nosan, Varna Hiša Mb jubilejni zbornik, grafična forma Huter, Mb 2006, 62)

3.1.5 Večkrat so odšle od doma in se večkrat vračale

Ženske nasilje dolgo prenašajo. Da bi se zaščitile pred napadi ali ker je ogroženo njihovo življenje, večkrat odidejo od doma in se največkrat zatečejo k sorodnikom ali znancom, kjer jih partner po kratkem času najde in z obljubami ali grožnjami pripravi do tega, da se vrnejo. Nobena se ne vrne rada domov, vendar v tistih situacijah ne vidijo druge možnosti. Če pomoč iščejo pri sorodnikih, se počutijo slabo in odgovorne, ker na ta način tudi njih izpostavljajo nasilju. Po vrnitvi se po krajšem mirnem obdobju nasilje nadaljuje, zato več ne vidijo rešitve v odhodu. Poleg tega so zaradi groženj, da jih bo ubil, če bodo odšle, prepričane, da se bo to res zgodilo. Pogosto jim partnerji grozijo in jih zastrašujejo, da jim bodo vzeli otroka, če bodo odšle.

(Zdenka Nosan, Varna Hiša Mb jubilejni zbornik, grafična forma Huter, Mb 2006, 62-63)

3.1.6 Iskanje pomoči

Ženske se redkokdaj odločijo in pokličejo policijo, ko so ogrožene in tudi v primerih, ko tako ukrepajo, so nemalokrat nezadovoljne z njihovim posredovanjem. Partner se po njihovem prihodu umiri, zato nimajo razlogov, da bi ga odpeljali. Kaznujejo ga z denarno kaznijo, katero morajo nemalokrat plačati ženske same, če hočejo sebi in otroku zagotoviti streho nad glavo.

(Zdenka Nosan, Varna Hiša Mb jubilejni zbornik, grafična forma Huter, Mb 2006, 63)

3.1.7 Odločitev za odhod

»Nasilje nad žensko in otroki v družini praviloma traja tako dolgo, dokler se ženska ne skrije v varen prostor ali dokler povzročitelj ženske ne ubije. Moira Walker poudarja, da nasilje praviloma ne preneha, lahko se za krajši čas pretrga, dokler s še večjo silovitostjo ponovno ne izbruhne. V eni od škotskih raziskav, v kateri je bilo vključenih 109 žensk, ki so preživljale nasilje in so se zatele v varno hišo, so ženske poročale, da so v povprečju preživele v letih nasilja dva napada na teden. Vse intervjuvane skupaj so doživele nasilnih napadov približno 32.000 krat, med njimi pa je bilo le 3 % tistih, ki so bile lažje poškodovane.« (Mullender, v: Zaviršek 1997: 333)

Večina uporabnic varne hiše dolgo časa razmišlja o odhodu, nekatere tudi več let, preden se dokončno odločijo. Ponavadi ženske poskušajo na različne načine rešiti svojo situacijo, saj jim odhod od doma predstavlja najtežjo odločitev. Ne zdi se jim spremenljivo, da morajo kot žrtve nasilja biti dodatno kaznovane s tem, da začasno ali stalno izgubijo svoj dom, partner pa ostane v stanovanju. Nekatere, ki se odločijo, da poiščejo pomoč v varni hiši, se za to možnost odločijo zato, ker se zavedajo, da jim bo le na ta način omogočena fizična ločitev od partnerja in možnost prekinitve odnosov z njim. Pogosto se ženske odločijo za odhod, ko je ogroženo njihovo življenje ali življenje njihovih otrok. Takrat so primorane v kratkem času sprejeti odločitev o odhodu in s tem zavarovati svoje življenje. Ta krizna situacija ogroženosti in možnosti odhoda v varen prostor lahko ženski omogoči videti in izbrati drugačne opcije za njeno prihodnost.

(Zdenka Nosan, Varna Hiša Mb jubilejni zbornik, grafična forma Huter, Mb 2006, 63-64)

3.2 Čas bivanja v varni hiši

Bivanje v varni hiši lahko postane življenjska prelomnica za žensko, ki se tja umakne zaradi zaščite pred nasilnim partnerjem. Odločitev ženske, da prekine odnos z nasilnim partnerjem, je dolgotrajni proces, ki dozori takrat, ko ženska dejansko preneha verjeti in upati v njegovo spremembo. Ob sprejemu najpogosteje izražajo potrebo po varnosti, miru, pogovoru, podpori in počitku, kar dokazuje, da dolgotrajno nasilje in neprespane noči žensko popolnoma psihično in fizično izčrpajo, kar je pogosto tudi razlog, da ni sposobna iskati pomoči. Občutki, ki jih ženska doživlja ob prihodu, so različni, od tega, da so zadovoljne, da jim je omogočen sprejem, da so dobile streho nad glavo, prijetni občutki zaradi toplega sprejema, možnost umika na varno, da imajo svoj prostor, ki jim zagotavlja mir in zasebnost, do občutkov negotovosti, ker ne vedo, kam gredo, občutkov sramu in občutkov izgube, ker so zapustile dom, partnerja in svoje stvari, ki jih niso mogle vzeti s seboj.

(Zdenka Nosan, Varna Hiša Mb jubilejni zbornik, grafična forma Huter, Mb 2006, 63)

3.2.1 Pomen, ki ga ima bivanje v varni hiši za ženske

Uporabnice izražajo, da jim veliko pomeni imeti možnost bivati v varni hiši in da je pomembno, da takšne ustanove sploh obstajajo, saj jim omogočajo varen prostor, kjer lahko živijo v miru, hodijo v službo, skrbijo za otroke, imajo možnost predelave svojih občutkov, omogočen jim je prostor za pogovore in sprejemanje pomembnih odločitev v svojem življenju. V času bivanja v varni hiši lahko tudi preizkusijo svoje sposobnosti in zmožnosti za samostojno življenje. Naredijo tudi druge pomembne korake, kot je vložitev tožbe za razvezo, tožbe za delitev premoženja in prijavljanje partnerja zaradi kaznivih dejanj nasilništva.

(Zdenka Nosan, Varna Hiša Mb jubilejni zbornik, grafična forma Huter, Mb 2006, 664-65)

3.2.2 Kaj pomembnega pridobijo

V času bivanja v varni hiši ženske pridobijo notranjo moč, pogum, samozavest, odločnost, poveča se jim občutek lastne vrednosti, naučijo se postavljati meje med seboj

in drugimi, prepoznajo svoje potrebe in jih tudi zadovoljujejo, prevzamejo drugačne vedenjske vzorce kot v preteklosti in zmanjša se jim občutek strahu pred partnerjem.

(Zdenka Nosan, Varna Hiša Mb jubilejni zbornik, grafična forma Huter, Mb 2006, 65)

3.2.3 Pomen bivanja v skupnosti z ženskami s podobno izkušnjo

Uporabnice v času bivanja v skupnosti z drugimi stanovalkami pridobijo več pozitivnih izkušenj kot negativnih. Nekatere med seboj navežejo prijateljske odnose in imajo možnost izmenjave medsebojnih izkušenj, nudijo si medsebojno pomoč pri varstvu otrok, ustvarjajo zaupne odnose, nudijo si podporo v kriznih situacijah, ki jih več ali manj doživljajo vse. Izražajo se pozitivne izkušnje, ki jih doživljajo ob prihodu v skupino, kjer so dobro sprejete. Tako se potem tudi same vedejo do novih stanovalk. Glede na to, da se skupine vedno znova spreminjajo zaradi prihodov in odhodov novih stanovalk, je razumljivo, da se tiste, ki so v skupnosti dalj časa, bolje razumejo in medsebojno navežejo. Tudi sicer je opazno, da se bolje razumejo tiste ženske, ki pridejo v hišo istočasno oziroma v krajšem časovnem razmaku.

(Zdenka Nosan, Varna Hiša Mb jubilejni zbornik, grafična forma Huter, Mb 2006, 65-66)

3.2.4 Pomen svetovanja

Svetovanje je poleg zagotovitve varnega prostora najpomembnejša oblika pomoči za ženske z izkušnjo nasilja. Vsaka ženska po sprejemu dobi svojo svetovalko. V varnem okolju ob pomoči svetovalke o svojem problemu razmisli in naredi načrt naslednjih korakov. V večini primerov že v začetku izražajo veliko potrebo po pogovoru, ki jim pomaga k zmanjšanju stiske, v kateri so se znašle. Pomembno jim je, da jih nekdo posluša, razume njihove težave, jih ne obsoja in jim verjame. Cilj svetovalnih razgovorov je, da ženska ponovno pridobi moč, samozavest in nadzor nad svojim življenjem. Poleg individualnega svetovanja imajo možnost obiskovanja raznih skupin za samopomoč uporabnicam varne hiše.

(Zdenka Nosan, Varna Hiša Mb jubilejni zbornik, grafična forma Huter, Mb 2006, 66)

3.3 Življenje ženske po odhodu iz varne hiše

Za žensko z izkušnjo nasilja, ki je sprejela odločitev, da zaživi samostojno življenje brez nasilja, se po odhodu iz varne hiše šele začnejo prave težave. Varno hišo, ki ji je sprva predstavljala le zatočišče pred nasilnim partnerjem, je kmalu sprejela za svoj dom, v katerem je uživala njej do sedaj nepoznane prednosti in pozornosti. Sklepala je poznanstva z ženskami s podobnimi izkušnjami, otroci so se navezali na vrstnike in deležna je bila podpore in razumevanja v tem okolju. Ženska po odhodu izraža stisko in žalost, ker se je po daljšem času navezala tako na zaposlene kot stanovalke, spremlja jo strah pred negotovo prihodnostjo in nasilnim partnerjem ter sprašuje se, ali bo zmogla finančno skrbeti zase in za svoje otroke. Najpomembnejša pogoja za samostojno življenje sta stanovanje in ekonomska neodvisnost. Šele ob zagotovitvi teh dveh pogojev lahko rešuje ostale probleme in razvije novo življenjsko perspektivo. (Zdenka Nosan, Varna Hiša Mb jubilejni zbornik, grafična forma Huter, Mb 2006, 67)

3.3.1 Stanovanjske razmere

Ženske, ki se morajo umakniti pred nasiljem v varno hišo ali kam drugam, sočasne brezdomke. Varna hiša je zanje le začasni oziroma prehodni dom, ki jim nudi zavetje dokler se počutijo ogrožene in dokler si ne uredijo pogojev za bivanje. Pogosto si poiščejo cenovno ugodno podnajemniško stanovanje, ki je zanje začasna ali dolgotrajna rešitev. V svoje ali skupno stanovanje se ne morejo vrniti, ker ga zaseda partner ali ker so bivale v stanovanju, ki je last partnerja. Veliko težavo predstavljajo dolgotrajni sodni postopki za razdelitev nepremičnin. Od desetih intervjuvanih žensk se jih je šest nastanilo v podnajemniškem stanovanju, tri so se vrnile v svoje stanovanje, ena se je vrnila v hišo v sobivanje z bivšim možem, vendar se je po treh mesecih odselila zaradi ogroženosti in se nastanila pri starejši ženski, ki ji nudi brezplačno stanovanje v zameno za pomoč v gospodinjstvu.

(Zdenka Nosan, Varna Hiša Mb jubilejni zbornik, grafična forma Huter, Mb 2006, 67)

3.3.2 Ekonomske razmere

Pri večini uporabnic, tako zaposlenih kot nezaposlenih, so prisotne finančne težave in so odvisne od pomoči sorodnikov in prijateljev. V najtežjem položaju so tiste, ki so se primorane nastaniti v podnajemniškem stanovanju, še posebej tiste z nizkim dohodkom ali denarno socialno pomočjo. Nekatere po odhodu zaprosijo za dodelitev enkratne pomoči, ki jim delno pomaga pri rešitvi njihovih težav, saj si morajo v kratkem času zagotoviti vse osnovne dobrine, za kar so prej potrebovale več let. Zadovoljiti se morajo s tem, kar dobijo zastonj ali po ugodni ceni, ob tem plačevati drage najemnine in si zagotoviti sredstva za odvetnike. Postopki za delitev premoženja so dolgotrajni, pogosto pa jih bivši partnerji z zavlačevanjem in pritoževanjem še podaljšujejo. Bivši partnerji se pogosto izmikajo plačevanju preživnine za svoje otroke. Nekateri se na ta način želijo maščevati ženskam, ker so odšle od njih. Kljub temu, da nekatere ženske živijo v veliko slabšem materialnem položaju kot prej, so s situacijo, kakršna je, zadovoljne, samo, da imajo mirno življenje.

(Zdenka Nosan, Varna Hiša Mb jubilejni zbornik, grafična forma Huter, Mb 2006, 68)

3.3.3 Spremembe v življenju po odhodu

Vse ženske izražajo, da so z novim življenjem zadovoljne. Po tolikih letih, ki so jih preživele v strahu, sedaj končno živijo v miru in svobodi, ki ju znajo ceniti. Na svoje življenje sedaj lahko gledajo drugače, saj se zavedajo, da jih dolgoročno čaka lepa prihodnost. Opažajo spremembe pri sebi, ki se odražajo v tem, da so bolj samozavestne, odločne, močnejše, znajo izbirati, kaj je zanje dobro in kaj ne ter znajo poskrbeti zase, česar prej niso znale. Začele so razvijati bolj pozitiven odnos do sebe, saj so se pred tem vedno trudile zadovoljevati potrebe drugih, svoje pa zanemarjale.

(Zdenka Nosan, Varna Hiša Mb jubilejni zbornik, grafična forma Huter, Mb 2006, 68)

3.3.4 Prekinitev izolacije

Večina žensk izraža, da se jim je občutek izolacije, ki so ga doživljale v nasilnem odnosu, v veliki meri zmanjšal že v času bivanja v varni hiši, saj so že takrat ponovno lahko vzpostavile stike s sorodniki in prijatelji, predvsem s tistimi, ki so jim stali ob strani. Po odhodu iz hiše pa čutijo veliko potrebo po druženju s prijateljicami in sorodniki. Nekatere ohranijo prijateljske vezi z bivšimi stanovalkami, ki so po odhodu v veliko pomoč in oporo.

Izjave žensk pričajo o tem, da so po prekinitvi nasilnega odnosa začele razvijati bolj pozitivne odnose do sebe, saj so se pred tem vedno trudile zadovoljevati potrebe partnerja pred svojimi. Sedaj večinoma časa posvečajo sebi in otrokom. Prostega časa jim sicer ob skrbi za otroke ne ostane veliko, vendar ga kljub temu znajo izkoristiti.

(Zdenka Nosan, Varna Hiša Mb jubilejni zbornik, grafična forma Huter, Mb 2006, 69)

3.3.5 Prekinitev odnosa z nasilnežem je pogoj za prenehanje nasilja

Ženske, ki so v nasilnem partnerskem odnosu poskušale na različne načine zmanjšati in preprečiti nasilje in dolgo upale, da se bo partner spremenil, so sedaj prepričane, da se nasilnež ne spremeni in da jim je edino odločitev, da z njim prekinajo odnos in odidejo, pomagala, da sedaj živijo človeka vredno in dostojno življenje. Za doseg tega cilja je potrebno prehoditi dolgo pot. Vsekakor je k temu poleg njihove odločitve pripomoglo tudi bivanje v varni hiši, kjer jim je bilo omogočeno, da so na svoj odnos z nasilnim partnerjem začele gledati z drugačnimi očmi in se začele zavedati, da imajo možnost izbire.

Ženske doživljajo po odhodu različne izkušnje z bivšimi partnerji. Nekateri partnerji po nekaj poskusih, da bi ponovno navezali stik z žensko, odnehajo, ker vedno naletijo na vztrajen odpor in trdno odločnost. Ker pa ženske iz izkušenj vedo, da je vedenje nasilnežev nepredvidljivo, je še vedno pri njih kot pri otrocih prisoten strah, kdaj se bo nasilje ponovilo. Ta strah, ki je posledica dolgotrajnih travmatičnih dogodkov, jih bo spremljala še dalj časa. Kljub strahu, ki je v zmanjšani meri še vedno prisoten, znajo

ženske v primeru ogroženosti sedaj ravnati drugače, kot so ravnale pred prihodom v varno hišo in vedo, kam se lahko obrnejo po pomoč, ko je potrebno.

(Zdenka Nosan, Varna Hiša Mb jubilejni zbornik, grafična forma Huter, Mb 2006, 69-70)

3.3.6 Stiki nasilnežev z otroki

Kot navaja Zaviršek (1997) je eno najbolj univerzalnih vedenj storilcev, da po razvezi zaradi nasilja zahtevajo pravice do otroka, ki so jih prej pretepali in zanemarjali. Njihova najpomembnejša skrb postane skrb za biološkega otroka. S tem, ko izsiljujejo pravice do otrok in dokazujejo, da so matere nesposobne skrbeti zanje, skušajo nadaljevati nasilje in zlorabe. Z izsiljenimi stiki se želijo maščevati materam, ki so se zaradi njihovega nasilja morale umakniti. Večina storilcev, ki se v začetku zelo trudijo, da bi pridobili pravico do stikov z otroki, praviloma kmalu izgine in pretrga stike z žensko in otrokom. Nekateri želijo preko otrok vzpostaviti ponovno zvezo z njihovimi materami. Tisti očetje, ki imajo stike z otroki, pa po mnenju mater niso takšni, kot si jih želijo za svoje otroke, saj vedo, da jim oče ne more dati takšne čustvene topline, kot jo otroci potrebujejo. Nekateri otroci pa si stikov z očeti ne želijo.

(Zdenka Nosan, Varna Hiša Mb jubilejni zbornik, grafična forma Huter, Mb 2006, 70-71)

3.3.7 Pomoč po odhodu

Ob odhodu iz varne hiše je vsaka stanovalka seznanjena, da lahko prihaja v hišo še en mesec. Časovna omejitev je potrebna zaradi zagotovitve anonimnosti tako novih kot tudi bivših stanovalk. Ženske lahko v tem času pridejo na svetovalni razgovor ali samo na obisk, če to želijo. Kasneje pa jim je omogočeno, da lahko kadar koli pokličejo, kar v veliki meri tudi storijo. Na svetovalce se obrnejo, če imajo po odhodu kakšne težave zaradi nasilnega partnerja, če potrebujejo kakšen nasvet v zvezi z nerazrešenimi postopki na sodišču ali pa jim sporočijo, kako poteka njihovo življenje. Stanovalke, ki so dalj časa živele v hiši, se veliko bolj navežejo na sostanovalke in zaposlene, zato je slovo toliko težje in izražena je večja potreba po obiskih. Nekatere ženske sploh več ne pokličejo, nekatere pa obdržijo stike še dalj časa.

4. KAKO ZLORABLJENI ŽENSKI NAJBOLJ POMAGATI

- Verjeti ji.
- Pridružiti se ji pri ugotavljanju posledic zlorabe.
- Razumeti, da za zlorabo ni nikoli kriv otrok.
- Poučiti se o spolnih zlorabi in procesu okrevanja.
- Ne sočustvuje se s storilcem.
- Spoštovati njene občutke: njeno jezo, bolečino in strah.
- Izraziti sočutje.
- Spodbujati jo, naj si poišče pomoč in podporo ljudi, ki jo spoštujejo.
- Če govori o samomoru, se ji poišče pomoč!
- Potrebno se je upreti temu, da se nanjo gleda kot na žrtev!

4.1 Kaj lahko zlorabljena ženska pričakuje od svojcev, prijateljev in sodelavcev?

Ženska lahko od sorodnikov in družinskih prijateljev pričakuje dvoje:

1. Nekateri bodo izrazili razumevanje, podporo, skušali pomagati z nasveti itd.
2. Nekateri bodo izrazili nerazumevanje, postavljali neprijetna vprašanja, zmanjšali ali celo prekinili stike itd.

Celo čisto prijazno vprašanje s strani družinske prijateljice: »Ali je res morala iti v varno hišo? Ni šlo drugače?« je zaradi povečanja občutljivosti lahko izjemno boleče. To pomeni, da si mora ženska pustiti blizu in se ne zapreti vase. O problemih se ne sme bati na glas spregovoriti.

Lažje bo prebroditi stiske, če bo zraven še kdo.

Veliko težje pa je prenesti vprašanje, v katerem je skrit hud strah: »Ali je res morala v varno hišo? Kaj bodo pa sedaj ljudje rekli o njeni družini?« To vprašanje lahko vodi v

skrivanje, zapiranje pred ljudmi, kar manjša možnost podpore s strani drugih. Zaradi varčevanja z lastnimi močmi je najpametneje, da se posameznica ne obremenjuje z dodatnimi negativnimi mislimi.

Da se posameznica vseeno ne bi obremenjevala z razočaranji, lahko razmišlja takole:

- Zlorabe in nasilje je težko razumeti.
- Posameznik si zelo težko predstavlja zlorabe in nasilja, dokler jih sam ne doživi.
- Marsikdo se raje umakne, če nečesa ne razume.
- Marsikomu je nerodno, ker ne ve, kaj naj reče, ali kako naj se vede.
- Tudi sami v nevednosti hitro koga prizadenemo.
- Nekateri ljudje presenetijo tudi v pozitivno smer.

Posamezniki in njihovi družinski člani, ki so imeli sami izkušnjo s premagovanjem družinskega nasilja, so izjemno koristen vir upanja in informacij. Navadno so pripravljeni deliti izkušnje, saj se še spomnijo, kako so bili sami na začetku neboljani in kako so se postopoma naučili premagati težave. Zelo pomembno pa je, da ima ženska tudi krog ljudi ali dejavnosti, kjer lahko na težave glede nasilja vsaj začasno, pa čeprav le za uro ali dve na teden, pozabi. Pri tem naredi nekaj koristnega zase, nabere pa si tudi novih moči.

4.2 Kako se vesti kot svojec, prijatelj, sodelavec?

Zlorabljeni ženski in njeni najožji družini lahko drugi svojci, sodelavci in prijatelji vedno ponudijo roko v pomoč. Vedeti pa morajo, da so v začetku svoje nove poti ženske zelo občutljive in da tudi prijaznost lahko prizadene.

Skrb za njo morajo izraziti zelo prijazno: »Skrbi me zate, vem, da so se nabrali črni oblaki. Ali ti lahko kako pomagam?« Pomoč se lahko ponudi v obliki izvedbe kakšnega domačega opravila, kakšnega opravila v službi, povabila na sprehod itd. in reče: » ... to bi naredil zate, da bi ti bilo lažje,« ali kaj podobnega. Pozorni pa morajo biti, da ženske niso preveč preobremenjene s pozornostjo, saj je prevelika pozornost ravno tako moteča

kot prevelika samota. Po drugi strani pa se težave pojavijo tudi, če okolica opaža, da je s posameznico očitno nekaj narobe, vendar oseba nikakor ne želi pomoči. Gre za zelo neprijetno situacijo, ko so svojci in prijatelji razpeti med željo, da bi osebi pomagali in med spoštovanjem njene odločitve in strahom, da bi storili kaj narobe. Včasih pomaga odkrit pogovor, ko se ženski predstavi pogled drugih na njeno stanje in njihovo zaskrbljenost za njo.

4.3 Kako pastoralna v cerkvi skrbi za ženske, ki so bile zlorabljene

Vloga ženske v krščanski veri je prisotna že v Svetem pismu Stare zaveze, saj je Bog, stvarnik sveta po svoji podobi naredil moškega in žensko. Žensko je naredil iz moževega rebra in jo tako naredil za enakopravno možu. Mož in žena sta bila predstavljena kot enakopravna, narejena po božji podobi, katera je bog ljubil in spoštoval.

Vendar pa je Eva z prekršitvijo dane obljube Bogu in s tem, ko je Adama zapeljala v greh, ženski podobi dodala drugačno podobo. Ljudje so začeli ženske sprejemati kot grešnice in s tem so marsikateri ženske začeli zanemarjati in jih tako imeli za manj vredne in neenakopravne moškim.

Marija je z Jezusovim rojstvom, ko je ljudem rodila odrešenika, podobo ženske ponovno spremenila in jo naredila bolj vredno.

Jezus je na poti svojega delovanja velikokrat pomagal ubogim, zatiranim in za mnoge ne spoštovanim ženskam. Sprejel je njihove prošnje in se jih usmilil, jih ozdravljajal in jim v življenju pokazal pravo pot. Skozi zgodovino so bile ženske velikokrat zlorabljene in izkoriščene, vendar nikoli jim nihče ni tega priznal.

Jezus je kot prvi predstavil zlorabljeno žensko in jo tudi izbrisal vseh grehov. Ta primer je predstavljen v Jn7,53-8,11, ko nam prikaže prešuštnico, katero so privedli pred njega, da bi jim dovolil, da jo po Mojzesovi postavi kamenjajo, kakor je bilo zapisano. Jezus pa jim je odgovoril, da kdor je brez greha, naj prvi vrže kamen v njo in ko so to slišali,

so počasi eden po eden zapuščali tempelj in s tem dokazali, da ljudje ne smemo nikogar obsojati, če ne poznamo njegove zgodbe.

Žena je zagotovo bila v preteklosti zlorabljenka, da se je v svoji hudi duševni stiski zatekla v takšno prešušno življenje, saj ljudje v stiskah velikokrat počnemo nerazumne stvari, katerih drugače ne bi počeli. Zlorabljene ženske se danes pogosto zatekajo k molitvi in se obračajo na Boga. Čeprav se velikokrat zgodi, da na poti izgubijo vero in zaupanje v boga, saj se jim zdi nepravilno, da se ravno njim dogaja kaj takšnega. Mnoge v zlorabah trpijo veliko dlje ravno zaradi svoje vere in prepričanja v božje zapovedi ter spoštujejo svoj sveti zakon ravno zaradi tega, ker verjamejo, da je sveti zakon sklenjen za večno in da morata zakonca skupaj premagati vse ovire, ki jima pridejo na pot.

In ko spoznajo, da včasih enostavno ne moreš v nedogled trpeti v zlorabah in da ni pomoči, takrat zberejo pogum in se odpravijo po novi poti brez zakonca. Ravno tukaj se pogosto izgubi vera in zaupanje v Boga, saj se jim zdi, da jih je v življenju zapustilo čisto vse in da niti Bog ni ostal z njimi, saj se med zlorabljenimi ženskami velikokrat poraja vprašanje o resničnosti Boga in smislu vere, saj se v njim poraja dvom, da če bi Bog res obstajal, se jim vse to ne bi dogajalo.

In tukaj je zelo pomembno, da jim na pot pristopijo svetovalci in pastoralni sodelavci, ter jim ponovno vrnejo luč na njihovo pot in žrtvam pomagajo na veliko načinov. Najpomembnejše je, da se jih ponovno povabi nazaj v cerkev in da začutijo, da so dobrodošle in zaželene v skupnosti. Zlorabljenka ženska se velikokrat srečuje z sramom in gnusom same do sebe, zato je najbolj potrebno delati na njihovi samopodobi. Največkrat se najprej zatečejo k zakramentu svete spovedi, saj si s tem olajšajo svojo dušo in tako čutijo, da so se lahko nekomu izpovedale in da ta oseba njihovih skrivnosti, težav in stisk ne bo izdala nikomur.

In počasi, ko se zopet vračajo v cerkveno občestvo, se začne oblikovati tudi njihova samopodoba. Lahko se vključijo v razne pogovorne skupine, kot so biblična skupina ali Karitas in tako z svojimi dobrimi deli začnejo pomagati drugim, ki so še bolj kot one potrebni pomoči in tako se ženska ponovno počuti pomembno. Prav tako se jih veliko

odloči, da postanejo bralke beril pri svetih mašah, saj s tem čutijo še večno pripadnost skupnosti, ali pa za molivke rožnega venca in drugih molitev. Nekatere med njimi pa se najdejo tudi v službi krašenja cerkve in njene okolice.

Najpomembneje pri vsem tem pa je, da je cerkev zmeraj odprta za vse ljudi in da medse sprejme kogar koli, ki je pripravljen sprejeti vero in delovati po verskih načelih in zapovedih.

ZAKLJUČEK

Nasilje nad ženskami in otroci je družbeni problem, ki izhaja iz neenakomerne porazdelitve družbene moči. Naloga družbe je, da nasilja ne tolerira, dopušča ali celo podpira in da uvede učinkovite pravne, socialne in preventivne ukrepe za preprečitev nasilja nad ženskami na vseh področjih družbenega življenja. Vsi ukrepi in strategije za odpravljanje nasilja se morajo ravnati po potrebah ogroženih žensk in otrok, hkrati pa mora biti njihov cilj eliminacija nasilja nasploh.

Ženske in otroci, ki doživljajo nasilje v prvi vrsti, potrebujejo varen prostor, čas in možnost, da se umirijo, premislijo in sprejmejo odločitve, ki jim najbolj ustrezajo. Ta možnost jim je omogočena z namestitvijo v varno hišo, ki ženskam poleg varnega prostora nudi tudi ustrezno psihosocialno pomoč in podporo pri iskanju novih možnosti. V raziskavi smo želeli prikazati, kako poteka življenje ženske z izkušnjo nasilja, s kakšnimi težavami se srečuje v obdobju pred, med in po odhodu iz varne hiše. Iz rezultatov je razvidno, da ženskam bivanje in vključitev v program varne hiše nudi ustrezno in učinkovito pomoč, saj po odhodu uspejo zaživeti na drugačen način, brez nasilja. Varna hiša jim pomeni prelomnico v njihovem življenju. Po odhodu se srečajo s težavami, ki so osnovnega pomena za normalno vključitev v življenje. Pokažejo se potrebe po ustreznejši stanovanjski politiki, ki bi ženskam po odhodu omogočila prehodna stanovanja ali možnost dodelitve najemnega stanovanja, potreba po prioritetni obravnavi zadev na sodišču za ženske, ki se morajo umakniti v varen prostor, kjer je bivanje časovno omejeno, potreba po spremembi zakonodaje, kjer bi se v primeru nasilja v družini moral iz skupnega stanovanja izseliti nasilnež in ne ženska z otroki, potreba po brezplačni pravni pomoči in potreba po nudenju svetovalne pomoči in zagovorništva tudi po odhodu.

Še vedno pa ostajajo odprta vprašanja:

1. Zakaj prihaja do nasilja v slovenskih družinah?
2. Kateri so neposredni, temeljni vzroki?

3. Kdo ima odgovornost za zaščito žrtev nasilja, vendar svoje dolžnosti ne izpolnjuje?
4. Zakaj nosilci odgovornosti ne ukrepajo ali neustrezno ukrepajo?

In ravno zato menimo, da je čas, da se o tem začne govoriti na glas, da se verjame vsaki ženski takoj, ko spregovori o nasilju in da se začne še bolj podpirati takšne ustanove, kot so varne hiše.

POVZETEK

Diplomsko delo je napisano z namenom, da se ljudem поближе predstavi problem nasilja, kakšno je življenje ženske, ki doživlja nasilje, kakšne so njegove posledice za njo in otroke in kako je, ko se enkrat odloči, da nasilju reče ne.

V delu je predstavljena tudi varna hiša kot ustanova, ki nudi brezpogojno pomoč žrtvam nasilja. Predstavljeno je življenje žensk pred vstopom v varno hišo, življenje v varni hiši, pravila in pogoji za vstop in življenje v varni hiši ter življenje in problemi, s katerimi se srečuje ženska, ko enkrat začuti, da je dovolj dozorela, da zapusti varno hišo in se odloči za novo, samostojno življenje brez nasilja in daleč v stran od nasilnega partnerja. Na koncu dela je predstavljenih tudi nekaj nasvetov, kako ženski, ki je bila v varni hiši in je večino življenje trpela in prenašala posledice nasilja, najboljše približamo in ponudimo pomoč, ne da bi s tem na kakršen koli način pritiskali na žrtev oziroma bi se le-ta počutila ogroženo. Predstavljena pa so tudi nekatera dejstva, kaj takšne ženske ponavadi pričakujejo od svojcev, prijateljev, sodelavcev. Diplomsko delo na kratko predstavlja problematiko današnjega časa, ki je problematika vseh, vendar si prevečkrat pred njo zatiskamo oči in nasilja ne vidimo oziroma ga nočemo videti.

Ključne besede

nasilje, žrtev nasilja, posledice nasilja, varna hiša, pomoč žrtvam, delovanje varne hiše, življenje po prenehanju nasilja, naloga svetovalcev, želje in pričakovanja žrtve nasilja

ABSTRACT

The objective of this diploma thesis is to make the public familiar with domestic violence issues and the effects of domestic violence on women and children, as well as to show what the life of an abused woman is like, and what happens when she decides to say 'no' to violence.

The thesis also introduces a safe house as an institution that offers unconditional help to the victims of domestic violence. Furthermore, the lives of women are depicted before finding shelter in a safe house, as well as the rules and conditions they need to follow in order to stay in the safe house. After some time, every abused woman is faced with the moment when she feels it is time to leave the safe house and to start a new, independent life far away from her violent partner despite many problems she will have to overcome. Finally, the diploma thesis offers some guidelines on how to approach and offer help to the woman, who has spent some time in the safe house after having suffered most of her life from physical and emotional injuries caused by her partner's violence, without putting pressure on her or making her feel endangered. Besides, here are some facts about what abused women usually expect from their relatives, friends and workmates. This diploma thesis briefly presents the problems of modern life which are the problems of us all. But the fact is that we too often turn a blind eye to the issue of domestic violence, that is, we pretend not to see it at all.

Key words

Domestic violence, victims of domestic violence, safe house, help for victims of domestic violence, functioning of the safe house, life after the abuse, the role of counsellors, wishes and expectations of domestic violence victims

REFERENCE

Delo, 26. november 2002; Zupanič, M. Da ne bi več padale po stopnicah. Dernovšek, Mojca Zvezdana, Tatjana, Oreški in Rok, Tavčar. 2009. *Kam in kako po pomoč v duševni stiski*. Ljubljana. Izobraževalno raziskovalni inštitut Ozara Ljubljana.

Selič, Polona. 2006. Pravica ne biti žrtev nasilja. 12. spominsko srečanje akademika Janeza Miličinskega. Zloraba in nasilje v družini in družbi. Ljubljana: Inštitut za sodno medicino, 3. in 4. december 2002.

Peršak, Brigita (ur). 2006. *Varna hiša Maribor: pomoč ob nasilju v družini*. Maribor: Center za socialno delo. Grafična forma Hutter.

Varuh človekovih pravic Republike Slovenije, Letno poročilo varuha človekovih pravic za leto 2003. Ljubljana: Urad varuha človekovih pravic, 2004

Zaviršek, Darja. 1997. Diskurzi o nasilju in pomoči. *Socialno delo* 36/97: 5–6.

Zaviršek, Darja. 1994. *Ženske in duševno zdravje*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.

Žišt, Damijana. 2003. Žrtvam nasilja ne bo več treba bežati. *Večer*, 10. marec.